

258
N

Mag.

De Norske
Diakoners Broderforbund

50 år

Diakonforbundet 1915-1965

Det norske Diakonhjem
Skolens hovedbibliotek

Tilhører
ELEVLIEMMETS BIBLIOTEK

Diakonforbundet ved en milepel

Diakonforbundet står på en måte i en underlig stilling. I 75 år har Diakonhjemmet utdannet diakoner til en tjeneste i Den norske kirke, men inntil denne dagen har ikke vår kirke opprettet en eneste stilling som er forbeholdt diakonene. Vi kan faktisk ikke peke på en eneste arbeidsplass, utenom Diakonhjemmet, som det nødvendigvis må utdannes diakoner for.

Likevel er det i disse 75 år gått en jevn strøm av utdannede diakoner ut fra Diakonhjemmet, og disse har sluttet seg sammen i sitt get forbund.

De siste 50 årene har dette forbund vært: De norske diakoners broderforbund. Dette må nødvendigvis stille vårt forbund i en egenartet stilling i forhold til andre yrkesorganisasjoner. Nettopp fordi vi ikke utdannes til en spesiell etat, fordi det ikke er stillinger som vi er selvskrevne til, vi må konkurrere om stillingene i hvert enkelt tilfelle med forskjellige andre personer med annen utdanning. Dette har medført at vi har fått den mangfoldighet av stillinger innen vårt forbund som vi har i dag. Diakonene, hver enkelt har stått overfor det faktum at han må forsøke å komme seg inn i en livsgjerning der han fant en mulighet. Her fikk en oppleve at det alltid var behov for hans tjeneste, for diakonen.

Vi kan si at dette er vårt forbunds og vår stands svakhet, men vi kan med velvilje også finne styrke ved dette. Vi må ha lov å notere nå i et jubileumsår den kjennsgjerning at det fra mange hold, ikke minst fra det offentlige, fra Stortings- og Regjeringshold er gitt uttrykk for stor anerkjennelse og beundring over det som Diakonforbundet har utrettet og står for.

Det er et aktivum for Forbundet at vi i dag har våre medlemmer spredt på så vidt forskjellige felter innen Guds rikes arbeidsmark. Dette har skapt oss et feste som det ikke er så lett å rokke ved i dag.

De svake sider som en slik status fører med seg er ikke ukjent for noen av oss, og vi skal ikke oppholde oss ved denne siden nå, men bare konstatere det merkelige faktum at det i 75 år har pågått en høyverdig utdanning av menn i vårt land som det til i dag ikke finnes stillinger for i vårt samfunn, som er spesielt for disse. Derfor må vi finne oss i at vi står svakt når det gjelder det yrkesmessige og alt som knytter seg til det med hensyn til forhandlinger om både lønnsforhold og arbeidsforhold.

Dette er sikkert også årsaken til at vårt forbund ved starten i første rekke ble et Broderforbund, med hovedvekten på det som selve

navnet sier. Det var på det åndelige plan vårt forbund i første rekke skulle ha sin oppgave. La oss for all del ikke glemme det. Dette har vært våre brødres hovedoppgave i tidligere år. Det må også være vår og våre etterkommeres første oppgave. «For fra hjertet utgår livet.» Er ikke alt som det skal være på dette plan, vil det bli planløst også på de andre områder.

Men vårt forbund fikk tidlig føle at det ikke lar seg gjøre å skille mellom det som hører åndssiden til og det som hører legemssiden til. Forbundet måtte også bli et fagforbund. Forbundet måtte ta seg av det yrkesmessige ved vår kallsgjerning, og stå brødrene bi med de mange praktiske tingene med hensyn til opplegg av stillinger, arbeidsområder og alt det som knytter seg til disse tingene.

Noen vil kanskje si at Forbundet dårlig har maktet sin oppgave, Noen synes det er svakest når det gjelder åndssiden, andre når det gjelder den yrkesmessige siden. Men om vi nå i jubileumsåret vil se tilbake for å registrere nøkternt hva som er gjort, hvordan det er gjort og hvem som har gjort det, og så la kjennsgjeringene tale, og de alene. Hva er gjort? Denne jubileumsberetning viser kort det som er gjort. Og det som naturlig faller oss i munnen, etter å ha fått oversynet, er vel dette:

Har virkelig Diakonforbundet utført alt dette?

Hvordan er det gjort? Når vi ser hva som er gjort må vi uvegerlig si, at selv om det ofte var i skrøpelighet så måtte en god del av det ha Guds velbehag over seg og dermed Guds velsignelse.

Og hvem har gjort det? Her skal ikke de mange enkelt navn nevnes. Det er Diakonforbundet som har stått for det. Vi vet alle at enkelte navn må tre spesielt fram, når vi vender oss til den ene oppgaven eller til den andre. Men det må være lovlig i en jubileumshilsen å minne om forbundets ledelse opp gjennom alle årene. De forskjellige forbundsstyrene. Disse som har båret ansvaret, som har tatt beslutningene, som har tatt mot takken og kritikken. Vi vil minnes alle som har hatt sin plass i kortere eller lengre tid som styremedlemmer og gi dem vår hyllest og vår takk i vårt jubileumsskrift. Dessuten har våre brødre som har ledet og tjenestgjort i og ved Diakonforbundets egne institusjoner, Nærlandheimen, Landesbogen og nå sist Røisum og Forbundskontoret, på en særlig måte vært med å forme og skape Diakonforbundet, gi forbundet ansikt. Og det er til sist den store fellesoppgaven vi alle står i og har ansvaret for. Måtte det lykkes for oss, det give Gud oss nåde til.

Asbjørn Hodne.

Bakgrunn for den mannlige diakonis fremvekst i Norge 1850–1890

En vesentlig impuls til den diakonale vekkelse som gikk over vårt land i annen halvdel av forrige århundre, var det store og omfattende barmhjertighetsarbeid som etterhånden var vokst frem i Tyskland. Men det var selvsagt ikke i strømninger utenfra alene, at årsakene til det som skjedde på denne front, var å finne.

Det synes vanskelig å få et bilde av bakgrunnen for dannelsen av Det Norske Diakonhjem, uten å sette den i samband med det som således skjedde innenfor den sosiale sektor, og med kristelige og kirkelige strømninger gjennom vekkelsene ved Gisle Johnson og Hans Nielsen Hauge.

Det som innvarslet den mannlige diakoni i Norge, var opprettelsen av Det Norske Diakonhjem. Det hang sammen med den store omstilling som gjorde seg gjeldende i forrige århundre, med sterke nødtilstander på flere områder, med de sterke og store folkevekkelser, med impulser fra et rikt diakoniarbeid i utlandet.

En av dem som vekket sine landsmenn til forståelse av folkets nød, var teologen Eilert Sundt (1817–75). Han var en utpreget realist, og var sterkt grepet av tidens nasjonale og filantropiske idéer. Han foretok mange reiser rundt omkring i landet, og det materiale han på denne måten samlet, gjorde han offentlig tilgjengelig

Eilert Sundt

for folk gjennom sine skrifter og sine artikler i pressen. I hans beskrivelser finner en ingen romantisk skildring av norsk natur og folkeliv. Han skrev derimot om de dårlige sedelighetsforhold, om hygienen slik den var hos det jevne lag av folket, om det omseggripende store alkoholforbruk, om huslivet osv. Sundt lærte folk å kjenne og bedømme seg selv slik de er, og han arbeidet flittig for å rette på det gale, og hjelpe det gode fram. Størst interesse viste Sundt for de forkomne i samfunnet. Denne hans banebrytende innsats gikk for seg i 1850- og 60-årene.

En annen folkevekker på denne tid var Asbjørn *Kloster* (1824—76). Han var bondesønn fra Vestlandet, og kom fra fattige kår, men han arbeidde seg fram til gode kunnskaper, og ble til slutt skipsreder. Under et opphold i England i 1847 ble han kjent med avholdsbevegelsen, og dette ga støtet til at han stiftet den første avholdsforening i landet, — det var i 1859 i Stavanger.

Som kjent var brennevinsbrenningen fri i lang tid, og hva *det* betydde for folket, vet vel kanskje de færreste. Brennevinsbrenningen ga seg utslag i et enormt alkoholforbruk; man regnet med et forbruk i 1833, på 8,5 liter alkohol pr. innbygger, mens det i dag er på ca. 2,5 liter. Dette er også et høyt forbruk, når en fordeler kvantumet på voksne individer. Da alkoholforbruket således må ha vært nokså utøylet, må alkoholen ha vært en ren folkelast. Det ble etterhvert dannet avholdsforeninger rundt om i landet, og Kloster selv drev en utstrakt propagandavirkosomhet, særlig da ved at han begynte utgivelsen av «Avholdsbladet», det senere «Menneskevennen».

Side om side med denne filantropiske omskolering gikk de religiøse vekkelsene, ledet av Hans Nielsen Hauge og Gisle Johnson.

I Hans Nielsen Huges spor grodde et sterkt kristenliv i store deler av landet. Det som særmerkte haugianerne, var for det første deres inderlige og strenge gudsliv, dernest deres praktiske innsats,

hva ønten det hadde med det rent timelige eller menneskelige å gjøre.

Der andre vekkelse av betydelig størrelsesorden i forrige århundre, var den bevegelse som professor Gisle *Johnson* ble stående som

Gisle Johnson.

leder for. I 1850—60-årene preget denne vekkelse store deler av vårt folk; og i langt større grad enn haugianismen hadde gjort tidligere. Haugianismen og den johnsonske vekkelse skapte ivrige unge menn, som søkte å gjøre noe for Gud etter det kall de hadde fått, og dermed fikk en et nytt stort tilsig av menn til prestestillingene, som på denne måte faktisk ble radikalt forandret. Nå var en også klar over, at ikke alle som gikk med ønske om å bli prester, av forskjellige grunner kunne bli det. Og

en forstod at det var et behov for å nyttiggjøre seg disse villige unge menn til en eller annen form for kristelig innsats. Noen av dem fant veien ut som bokselgere og legpredikanter, andre fikk misjonsutdannelse og kom ut i ytre misjonsarbeidet.

I året 1868 ble så Den Norske Lutherstiftelse opprettet. Professor Gisle Johnson var en av stifterne, og med den sterke posisjon han hadde innenfor kristelige og kirkelige kretser, ble han i høy grad bestemmende for Lutherstiftelsens funksjon og struktur. Fra først av var tanken at Lutherstiftelsen skulle være et landsomfattende indremisjonsselskap, men det skulle snart vise seg at selskapet på grunn av flere forhold, ikke hadde forutsetninger til å bli det. En av grunnene til dette var at Lutherstiftelsen, med Gisle Johnson som den sterkeste talsmann, holdt strengt på håndhevelsen av det såkalte «nødsprinsipp». Dette gikk ut på at legmenn bare skulle kunne forkynne Guds ord i prests forfall. Bakgrunnen var at bare den som var rettelig kalt, skulle forkynne. Dette var selvsagt en beskyttelse mot utglidning innen forkynnelsen, men knesatt i Lutherstiftelsen kunne prinsippet bare svekke eller lamme et fritt indremisjonsarbeid. Resultatet var da også at mange indremisjonsforeninger ut over landet unnlot å slutte seg til Lutherstiftelsen av denne grunn. I 1867, allerede før opprettelsen av Lutherstiftelsen, var det sterk motstand mot et indremisjonsselskap,

og den snevre arbeidsramme som selskapet i den første tid fikk, skyldtes nok den sterke motstand det møtte fra mange presters side. Lutherstiftelsen ga i så måte mer hånd til presteskapet, enn til det jevne kristenfolk og legmannsbevegelsen, når en ser på dens første grunnleggende periode.

Mot slutten av 1880-årene ble Gisle Johnsons innflytelse etter hvert svakere, og det hevet seg stadig sterkere røster for å gjennomføre en nyordning av indremisjonsselskapet og vrake det bremsende «nødsprinsipp». Nå stod det klart også for mange prester at dette var veien, og Lutherstiftelsens sekretær, den senere Diakonhjemmets grunnlegger og forstander, pastor Hartvig Halvorsen, skrev blant annet: «Først når det blir alminnelig verneplikt i kirken, kan den med kraft strekke ut sin reddende hånd.» Et slikt legmannsprinsipp vant etterhvert sterkere terreng, og i nøye sammenheng

Hartvig Halvorsen.

med dette, må man da se opprettelsen av en norsk diakonskole. I denne hans tanke på det lege innslag i kirken som en sterk og levende ryggrad, lå derfor en fremsynt tanke om kirkens liv og vilkår.

Men nødsprinsippet til Lutherstiftelsen var ikke farbar vei for et aktivt arbeidende indremisjonselskap. På Lutherstiftelsens generalforsamling i Drammen i 1891, ble «nødsprinsippet» forlatt, og samtidig, — kanskje for å markere overgangen, forandret en navnet til «Det Norske lutherske Indremisjonsselskap». Som en vil se, var det det lege innslag i selskapet som seiret, og det var vel en tidens utvikling. En selvstendig-gjøring har foregått på alle livets områder, og det er ikke underlig om kristenlivet påvirkes av og formes etter leveforhold og strømninger som er rådende i tiden. Dette forhold hadde mye å si for diakonene, ettersom de *både* skulle forkynde Guds ord, og ta hånd om syke, fattige og ellers nødlidende mennesker.

Spørsmålet om å få en egen diakonstand dukker etter hvert mere og mere opp, og på forskjellig måte. Men *mot* denne tanke å få diakoner ut i forskjellig arbeid iblant syke og nødlidende og i menighetslivet som lønnede faste arbeidere, reistes en strøm av motforestillinger. Og bare av dem skulle en tro der var grunn nok til å betenke seg, hvis en ikke også skulle bekymre seg om de økono-

miske og praktiske problemer foretagendet innebar.

I året 1868 hadde Diakonissehuset opprettet skole for utdanning av diakonisser for tjeneste i sykehus og i menighetene. Samtidig med dette syslet en i Sverige med planer om å opprette en skole for diakoner. På et kirkemøte ble det nemlig allerede den gang fremmet forslag om å opprette en slik skole. Men bemerkelsesverdig er det at forslaget falt på grunn av at det også der var frykt for at man skulle få en ny emissærstand. De samme problemer hadde diakoniens banebrytere i Norge, når det gjelder opprettelsen av Det Norske Diakonhjem.

Kirkelig sett kom folkekirken opp i en krisesituasjon, i og med at realismens tidsalder brøt gjennom omkring 1870. Denne bevegelse kjennes ved en realistisk innstilling til kunst, vitenskap, filosofi og religion. Realismen hang nøye sammen med Darwin's utviklingsteori, og for den «dannede» del av befolkningen ble dette ensbetydende med *en tro på utviklingen*, en tro på at alle ting stadig beveget seg fremover mot noe bedre. Realismen gjorde seg også gjeldende innenfor teologien, slik at kirken også hadde *en indre front* å kjempe på. *Utad* hørtes røster som talte mot kirken og alt dens vesen, og fra frikirkelig hold ble det hevdet at statskirken var uttrykk for en død kristendomsform. Fra kirkens og religionens motstandere hørte en at kirken var

en hemsko for staten og folket, en byrde en burde se å bli kvitt.

Når det gjelder selve diakonien, barmhjertighetsarbeidet, hadde det sin utrettelige forkjemper allerede fra 1870-årene, i pastor Gustav Jensen, den senere så kjente stiftsprost og forkjemper for småkirkesaken. Gjennom den kirkelige presse slo han gjentatte ganger til lyd for et sterkere barmhjertighetsarbeid i kirken, og — og det skal vi også merke oss: i indremisjonsarbeidet. Lutherstiftelsen hadde i sine første statutter barmhjertighetsarbeidet med i sin formålsparagraf.

Både i 1885 og 1887 offentliggjorde biskop Skaar i Trondheim et «forslag til lov om ansettelse av diakoner». Han talte der for en bedre utnyttelse av legfolket i kirkens tjeneste. Fra annet hold ble det pekt på at klokkerstillingene var en livløs levning fra gammelt av, som ikke lenger hadde noen berettigelse. Andre mente at de kunne tjene som springbrett for en virkelig aktiv menighetstjeneste. Dette forhold fikk en viss betydning som en foreløbig «markedsanalyse»; ved opprettelsen av Diakonhjemmet satset en nemlig blant annet på diakonenes inntreden i klokkerstillinger, hvorved de kunne gjøre en menighetstjeneste. Interessant er det å lese en uttalelse av pastor Theodor Hansen i 1876, i en artikkel han kalte «Diakongjerningen i vår folkekirke»:

Hva kan vi gjøre? Det er etter vår overbevisning et spørsmål som særlig må trenge seg inn på oss

prester overfor tidens utvikling, overfor de kirkelige tilstander iblant oss. Det er et spørsmål som, i en mer bestemt form, kan utformes så: hvorledes kan det best for tiden arbeides for diakongjerningens fremme i våre menigheter? Det må besvares og besvares snart, ikke bare i ord, men i gjerning i folkekirken. Men til støtte for den virksomhet, som snart må utfolde seg, vil det tjene, om spørsmålet i dets helhet og dets mangfoldighet — diakonsaken — *tas opp i preste- og menighetsmøter, i våre kirkelige blader og i gudstjenester*. Men det skulle følge fjorten år på denne appell før Diakonhjemmet ble opprettet.

Like forut for opprettelsen av Diakonhjemmet — det var på nyåret 1890, — satte en sjømannsprest, Thorvald *Isaachsen*, diakonsaken i det hele så å si på spissen. Man må vel regne med at hans artikkel var ment som en støtte til dem som nå var i gang med å opprette Diakonhjemmet, og kanskje være med å anspore til å velge riktig vei. Han sa blant annet i sin artikkel: «Si oss hva diakonene skal gjøre, så skal vi si om vi har bruk for dem!» Han kjente nøye til tyske diakoners arbeid, fra sitt virke som sjømannsprest, og overfor deres virke viste han seg meget positiv. Den vei som utdannelsen og diakonene tok, har siden vist at det virkelig *var* bruk for dem.

Endelig fikk vi i Lutherstiftelsens sekretær og Diakonhjemmets første forstander, pastor Hartvig

Halvorsen, en ivrig forkjemper for barmhjertighetstjenesten i vår kirke, og for en utdanning av unge menn til de oppgaver en ville bli stilt overfor.

Som en vil se, forløp ikke startforberedelsene for Diakonhjemmet ubemerket og uten strid, men det som skjedde, synes uten tvil å ha vært uttrykk for et behov i tiden,

for at noe nytt skulle kjempes fram, og for at gamle motsetninger og forestillinger var ved å endres eller forsvinne. Imidlertid, diakonien var likevel ikke uttrykk for noe *nytt*, men tvert om noe gammelt som igjen skulle vekkes til live, en arv fra den første kristne tid.

Den mannlige diakonis grunnleggende år 1890—1900,

For den som aldri har utført pionérbearbeid, er det vanskelig å forstå hva opprettelsen av Diakonhjemmet har kostet. På tvers av motgående strømninger, gjennom økonomiske vansker, gjennom savn og offer, måtte den mannlige diakonis sak i Norge kjempes fram. Diakonhjemmet representerte noe helt nytt, og han som ble valgt til å stå i spissen for denne sak, var dens utrettelige forkjemper og talsmann, pastor Hartvig *Halvorsen*. Han gjorde som forstander for og leder av Diakonhjemmet de første femten år, en grunnleggende innsats for den mannlige diakoni i Norge.

Halvorsen forfektet et diakonisynt som gikk ut på at diakonene skulle være kirkens tjenere, og Diakonhjemmet en kirkens diakoniinstitusjon i Norge. Han poengterte sterkt at diakonien var

en menighetens sak, og at diakonene måtte anse seg som menighetstjenere. Hans innsats bød på mange kamper, og hans gjerning var på ingen måte fri for kritikk. Men ofte må døden komme for å gi en manns gjerning navn, og historiens perspektiv gi den verdi. Den første *vurdering* av hans gjerning finnes i en nekrolog etter hans død i 1910. I sin nøkternhet og realisme er den betegnende både for Hartvig Halvorsen og for den mannlige diakonis kår i de grunnleggende år:

«Der er mange som takker Hartvig Halvorsen, når han nå er gått bort. Diakonhjemmet og diakonene er også av hjertet med i denne takk. For det som er det lengst blivende minne om ham og hans livsvirke, det er at han fikk grunnlagt Det Norske Diakonhjem og ført det fram til å eie en utmerket

eiendom, glimrende beliggende, med to store, tidsmessige sykehus, og at han ved dyktighet og fremgang slo til lyd for den mannlige diakoni som et betydningsfullt ledd i menighetsarbeidet. Vi takker ham for, at han banet vei for mange arbeidsvillige krefter. Han hadde en vanskelig oppgave. Diakongjeringen var ny og uforstått, mangen gang også av dem som kom for å bli diakoner. Men Halvorsen var overbærende; og han bevarte tro på gjerningen og lengst mulig på personene.»

Det var ved hjelp av *Lutherstiftelsen* at Diakonhjemmet ble opprettet i 1890. Uten en slik institusjon i ryggen hadde oppgaven kanskje vært uløselig. Gjennom de kontakter som *den* formidlet, fikk en støtte både moralsk og økonomisk. Den satte i gang arbeidet, og skilte så Diakonhjemmet ut som egen institusjon, da man mente den hadde evne til å stå på egne ben. *Selvstendig* ble Diakonhjemmet allerede i 1891, ved et vedtak på Lutherstiftelsens generalforsamling i Drammen.

De anskuelser man må gjøre seg i så måte, er at Lutherstiftelsens styremedlemmer var personlig økonomisk ansvarlige for styrets disposisjoner, og at Diakonhjemmet snart syntes å kreve for mye ansvar på denne basis. Men Hartvig Halvorsen påpekte også at det sunneste var at Diakonhjemmet ble stående selvstendig så fort det var mulig, og at institusjonen dermed kunne velge og finne den mest tjenlige kurs for fremtiden. Enda

en ting må man ha i tankene, nemlig det som skjedde med Lutherstiftelsen i 1891: Dens gamle nødsprinsipp var falt, den var organisert som *Det norske lutherske Indremisjonsselskap*. Indremisjonsselskapet engasjerte seg sterkt i den lege forkynnelse, og uten å påstå at noe prinsipielt skisma forelå i 1891, må man vel kunne si at Indremisjonsselskapets og Diakonhjemmets *målsetting* hadde tatt hver sin kurs.

Diakonhjemmet begynte sin gjerning med å utdanne diakoner, fra april 1890, idet en flyttet inn i de leide lokaler i Magdalenahjemmet den enogtyvende — på fødselsdagen til den mannlige diakonis skaper i Tyskland: Johann Heinrich Wichern. I løpet av den følgende tiårsperiode sprengte institusjonen denne snevre ramme, og fant seg plass og virkeområde nok på *Steinerud* ovenfor Majorstua. Magdalenahjemmets bygning står fremdeles i sin opprinnelige form, og har gjennomgått små forandringer. Stedet har siden 1903 vært sete for en observasjonsskole for gutter med tilpasningsvansker. Bygningen har således beholdt sitt sosiale formål til i dag. Det var en sterk ekspansjon som fant sted; elever kom fra alle deler av landet, ja på det første kullet var til og med Danmark representert. På Steinerud ble de to store sykehusbygninger som skulle danne grunnlaget for diakonenes medisinske og pleiemessige utdanning, oppført dels for innsamlede midler, dels for lånemidler. Bygningene

stod ferdige til innflytting i år 1900.

Utdannelsen måtte selvsagt bli noe famlende den første tid. Alt måtte bygges opp fra grunnen av, men det var *behovet* utenfra som meldte seg med uimotståelig styrke, som pekte ut hvilket hovedelement utdannelsen skulle inneholde, for at diakonene ved den skulle gjøres best skikket til sin oppgave. Dette hovedelement var *sykepleien*, og ved siden av den er det utdannelsen i kirkelige og bibelske, samt sosiale fag, som har vokst sterkt fram i diakonutdannelsens fagkrets. Det første elevkull ble opptatt under forutsetning av en læretid på to år, men allerede det annet kull ble opptatt for fem års utdanning.

Det er betagende å lese om den

første tid i Diakonhjemmets historie; lærerne ga sin undervisning gratis de første år, og de personlige ofre som ble gitt for å kjempe saken fram, vitner om heltemodig innsats.

Etter byggingen av de store sykehus på Steinerud, gikk Diakonhjemmet inn i mange meget tunge år. Det store og fremsynte prosjekt som Diakonhjemmets utbygging på Steinerud var, møtte i årene som fulgte nærmest uoverkommelige vansker som følge av et sterkt konjunkturomslag i næringslivet.

Hvordan ble så diakonene motatt? Ja, det var vel heller naturlig at enkelte kunne ha motforestillinger mot *menn* i sykepleien. Men det finnes også eksempler på at menn med sykepleierutdanning ble satt pris på fra første stund.

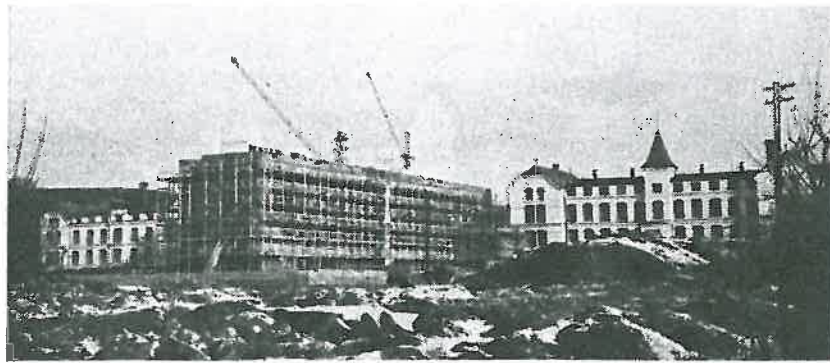
Magdalenahjemmet.

Således uttalte overlege *Løberg* ved Trondheim sykehus allerede i 1892: «Min personlige overbevisning er at jeg anser diakonsaken for å være av eminent betydning for en fremtidig god sykepleie i vårt land. — Jeg har i mange tilfelle ved sykesengen ville ha foretrukket en mann istedenfor en kvinne.» Og direktøren for Rikshospitalet, *M. Greve* uttalte, også i 1892, noe lignende i følgende: «Såvisst som diakonissen har sin plass hos oss, likeså visst har diakonen sin. Det er nesten like stor anvendelse for dem begge, og de supplerer hinannen i den alminnelige sykepleie. En stor del av diakonissene nødes til i en forholdsvis ung alder å opphøre med sykepleien, fordi deres krefter ikke har kunnet følge den gode vilje. Mannsløft må man ta. Der er også tilfelle i sykepleien, hvor kvinnelig følelse kommer i kollisjon med plikten, i regelen kan det vel sies,

at til sykepleien hos menn passer diakonen best. Diakonsakens fremme gjennom undervisning og hospitalstjeneste er utvilsomt en for samfunnet viktig sak.»

Diakonene fant ikke noe ferdig arbeidsmarked for seg å gå ut til, da de gikk ut fra Diakonhjemmet de første år. Tvertimot skulle det gå meget lang tid før deres tjeneste riktig fant bred innpass i de oppgaver de etterhvert har fått. Men det gikk ikke lang tid før diakonene så seg representert i misjonstjeneste, i sykehus og menigheter.

Før sin tjeneste hevder diakonene et kristent ideal. Barmhertighetstjenesten er en kristens oppgave, og diakonene skulle være dens innviede foregangsmann. Derfor lover diakonen ved vår kirkes innvielse av ham, å gjøre sin tjeneste som en kristen, idet han etter beste evne søker å hjelpe mennesker han er satt til å tjene.

*Diakonhjemmet i en rik byggeperiode.
1963—65.*

DIAKONFORBUNDET BLIR TIL

Allerede i opptagelsesbetingelsene til de første elever ved Diakonhjemmet i 1890 var det tatt med at diakonene «skulle forenes i et broderforbund». Tanken bak dette forbund var for det første å samle diakonene i et åndelig fellesskap, dernest å holde kontakten med utdanningsanstalten vedlike, kanskje noe i likhet med det «moderhusprinsipp» som diakonissene hadde. Iallfall var de tyske diakoner og deres anstalter forbilde for oss i Norge, og selv om man fra først av skjønnte at tyske forhold ikke uten videre kunne overføres på norske, var det dog meningen å knytte diakonene til et fastere forhold til «hjemmet».

Fra Diakonhjemmets side ble det fra først av gjort ikke så lite for å gjøre diakonsaken kjent, og tilrettelegge oppgaver for diakonene. Rett nok var det skrevet om diakonsaken i våre kirkelige blad før opprettelsen av Diakonhjemmet, men behovet for å skape et arbeidsfelt for diakonene var selvsagt tilstede i denne nybrottsstid, og det krevde innsats. Diakonhjemmets forstander de første år beretter om den inngang diakonene fikk forskjellige steder, om dårlig rykte som ble påført dem av menn som uten grunn kalte seg diakoner, og skadet deres sak. De få diakoner som således ble spredt ut over inn- og utland de første år, hadde i sin

forstander, pastor Hartvig Halvorsen, en uvurderlig talsmann og forgrunnsfigur utad for diakoniens sak, som han også i første rekke stod i bresjen for utdannelsen av diakonene innad, ved å søke å bygge opp en åndelig sterk og faglig dyktig diakonstand. Senere tidres kritikere bør nå huske på at de mangler som heftet ved skolen fra de første år, også bør sees i sammenheng med den økonomiske mulighet man hadde, at utdanningsproblemene representerte noe nytt, selv om diakonissene med sin utdanning hadde gått foran og lagt opp en delvis felles vei.

Slik Diakonhjemmet ble bygget opp fra starten av, ble det naturlig nok forstanderen som var den toneangivende, han som gikk foran og viste vei, — det ble derfor også en selvfølge at forstanderen ble formann i Det Norske Diakonhjems Broderforbund. Forbundet hadde nok vesentlig som formål å knytte diakonene sammen med hverandre og til Diakonhjemmet, og de første år var også elevene medlemmer av forbundet. Som forbund med utpreget faglige interesser, hadde vel disse en nokså beskjedne plass.

Forstanderen hadde alt fra 1902 fått utgitt «Hilsen fra Diakonhjemmet», da trykt som manuskript; ellers begynte bladet egentlig sin første årgang i 1909. Dette organ

skulle etter sitt formål være med å gi diakonene impulser i sin tjeneste ute på sine poster, knytte dem sammen i et fellesskap, bringe nytt fra Diakonhjemmet, arbeide for diakonsakens fremme, og endelig være annonseorgan for ledige stillinger.

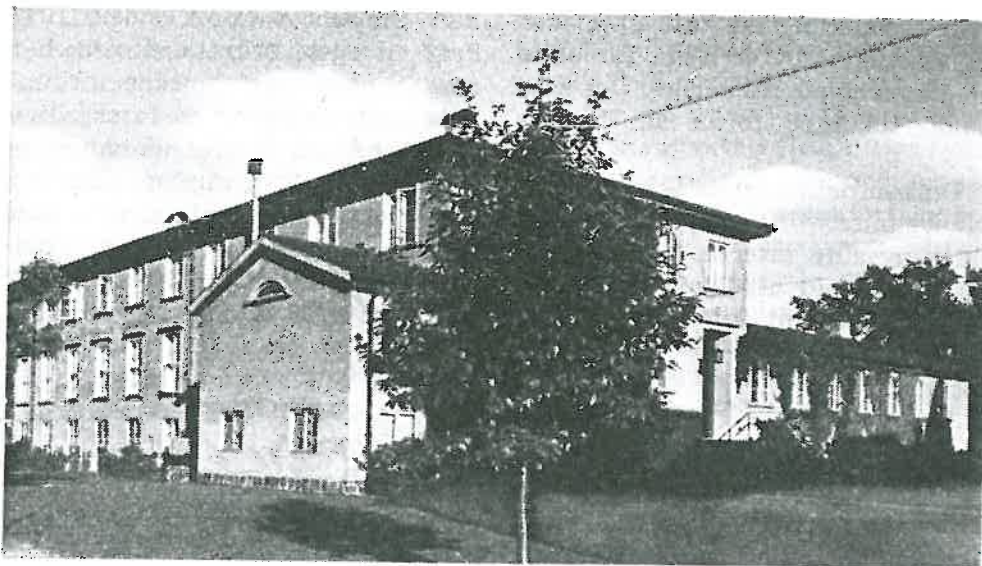
«Det Norske Diakonhjems Broderforbund» tilfredsstilte likevel ikke helt diakonenes behov; det var vel to motiver som særlig gjorde seg gjeldende med hensyn til deres organisasjon. Før det første var det en stor gruppe som ville ha en selvstendig diakonorganisasjon, frigjort fra Diakonhjemmet, og denne organisasjon mente de burde ha rett til å velge inn medlemmer i Diakonhjemmets styre, etter den erfaring og innsikt de som diakoniarbeidere hadde fått.

Denne bevegelse innen diakonflokkene ga seg utslag i at det fra en gruppe diakoner ble sendt et brev til Diakonhjemmets styre, med anmodning om at en konferanse kunne avholdes for at Det Norske Diakonhjems Broderforbund skulle organiseres. I sitt svar til diakonene sier styret bl. a.: «I anledning av den innsendte henstilling til Diakonhjemmets bestyrelse om at medvirke til avholdelse av en konferens, hvori Det Norske Diakonhjems Broderforbund organiseres og gis indflydelse paa valg av bestyrelsesmedlemmer for Diakonhjemmet, må bestyrelsen uttale at den finder det gavnlige baade for Diakonhjemmet og diakonene at Diakonhjemmets administration blir som hittil.»

Saken var altså ikke moden for en slik liberalisering, og det gikk mange år før diakonforbundet fikk sin første representant i Diakonhjemmets styre. Diakonene gikk med dette inn for å danne sitt eget frie forbund, men dette kunne av forskjellige grunner ikke bli avholdt i 1913, og med krigstilstanden i 1914, ble det først i 1915 at denne grunnleggende diakonkonferanse kunne settes ut i livet. Diakonforbundet hadde faktisk en annen forløper også, utenom Det Norske Diakonhjems Broderforbund; nemlig Oslo og omland Diakonforening. Den ble dannet i 1907. Etter sin oppbygning og sitt formål er det i grunnen den som dannet mønster for det senere diakonforbund. Sammensmeltingen av diakonforeningen og «vestlandsgruppen» hindret også en splittelse innen diakonflokkene på visse spørsmål.

Etter 1915 vokste Diakonforbundet jevnt, men det stod svakt både innad og utad. Man så det som et presserende behov å holde kontakten med hverandre, og nødvendigheten av å få et eget kontaktorgan kommer også stadig frem fra år til år. Endel kontakter ble formidlet ved hektograferte brev, men det var først i 1927 at Diakonforbundet fikk istand sitt eget *medlemsblad*.

Fra 1950 er også diakonene knyttet sammen på skandinavisk basis, idet vi har fått våre *nordiske diakonkonferanser* med forbund og skoler fra Danmark, Sverige og Finland og Norge som medlem-

Som de fleste av oss husker elevhjemmet.

mer. Organet for dette samarbeidet, er *Nordisk Diakonråd*. Formålet til *Nordisk Diakonråd* er å ta opp felles problemer, utdannings-spørsmål, og styrke hverandre i et nærmere samarbeide. Men denne *organiserte* form for nordisk samarbeid blant diakonene er dog ikke så ny som fra 1950; allerede i år 1900 ved vår første diakonkonferanse, var svenske diakonifolk våre gjester, og i en periode fra 1927 til 1950 ble det avholdt ikke mindre enn ni nordiske diakonkonferanser.

Diakonenes kall: å være til hjelp, har også vokset fram i deres organisasjon, *Diakonforbundet*. En rekke arbeidsoppgaver av samfunns-messig viktig betydning, er etter hvert blitt tatt opp. Noen år før siste verdenskrig kom tanken opp om å få bygget et åndssvakehjem for Vestlandet. Arbeidet førte så langt at en stod i ferd med å be-

gygne byggingen av en åndssvakeanstalt på Jæren, da krigen kom. Stedet, en tidligere telegrafstasjon på Nærland ble imidlertid tatt av tyskerne, og diakonene fikk det først tilbake etter kapitulasjonen, og da var stedet i en meget sørgelig forfatning. Det var nærmest rasert. Etter mange tvil og overveielser, fant dog *Diakonforbundet* å ville gå inn for oppbyggingen her likevel. Nærland har samlet diakonene i stor grad, som det har påkalt den almene interesse og gavmildhet, og det er blitt et hjem som i sin kvalitet ligger på et høyt nivå, et hjem for omlag fire hundre lavtstående åndssvake.

På *Sørlandet* har *Diakonforbundet* fått i oppdrag å drive *Landskogen åndssvakehjem* i Setesdal, og i Haugesund og Stavanger har det satt i gang og drevet daghjem for åndssvake. Helt nytt er også arbeidet for epileptiske kvinner,

som forbundet har tatt opp, idet en vil bygge ut et hjem for slike på Røysum på Ringerike. Det står imidlertid bare foran sin begynnelse.

Diakonforbundet er ikke bare en fagorganisasjon; det driver ved siden av sine interne interesser et intenst arbeid utad innen den sektor som er nevnt. Til dette arbeidet

har Diakonforbundet siden 1947 hatt en egen sekretær, som har som oppgave å samordne forbundets administrasjon på forskjellige felter, og arbeide for fremme av *diakoniens sak* i våre menigheter, i de forskjellige arbeid som den sosiale og kirkelige omsorg som diakonene i dag kan føres inn i.

H. M.

ARBEIDSFELLESKAPET OG BRORSAMFUNNET

Brorsamfunnet, det er et åndelig samfunn, og grunnlaget for det samfunn vi mener å tilhøre går rett tilbake til Oldkirken eller den første kristne tid. Etter Pinsefestens åndsutgydelse leser vi om de første kristne: De holdt trolig fast ved apostlenes lære og ved samfunnet, ved brødsbrytelsen og ved bønnene.

I et fagforbund der *krever* medlemmene først og fremst bedre lønninger, rimeligere arbeidstid, mere fri o.s.v. Og en rimelig fordeling her er jo helt på sin plass. Men det åndens samfunn vi bekjenner oss til gjør det nødvendig at hvert enkelt medlem besinner seg på sitt eget åndelige liv. Det åndelige liv hos den enkelte må jo svare til den helhet som han selv er en del av. Ellers kan det umulig bli noe samfunn.

Nå er det dessverre slik at det alltid vil finnes noen i de kristne

sammenslutninger som vi kaller åndelig dødvekt. Derfor må brodersamfunnet være våkent og varmt og be: Gud, vekk de sovende, — før den adspredte tilbake. Når et lem lir, lir hele legemet. Sammenhengen mellom den enkeltes åndelige liv og forbundet skulle være så opplagt, at mer skulle det være unødvendig å si.

Et felles yrke og utdanning gjør at en kjenner seg knyttet til hverandre. Men samfunnsånden innen et kristent samfunn har en enda dypere rot. Om de første kristne het det: Se hvor de elsker hverandre. Er noe av denne kjærlighet tent i våre hjerter? Ikke fordi vi er greie mot hverandre eller har fordel av hverandre, — men fordi vi alle har Kristi tilgivende nåde over våre liv. Det er som kristne og tjenende brødre vi tilhører vårt forbund.

Vi er i den heldige situasjon

at Broderforbundet har sine diakongruppelig avgrenset etter medlemmenes geografiske tilholdssted. Her kan samfunnet spleises, og saker diskuteres. Men framfor alt kan Ordet og Bønnen binde oss sammen. Her kjenner de enkelte hverandre og kan dra omsorg for hverandre. Her kan de daglige ledere av forbundet sette gruppe-medlemmene stevne og på den måten knytte verdifulle kontakter.

Jeg nevnte at det er den kristne samfunnstanken som dypest sett binder oss sammen. Men som nasjonale bånd binder sammen gjør også vår felles utdanning det. Den gjerning vi står i skaper i oss noe som sier at vi hører sammen.

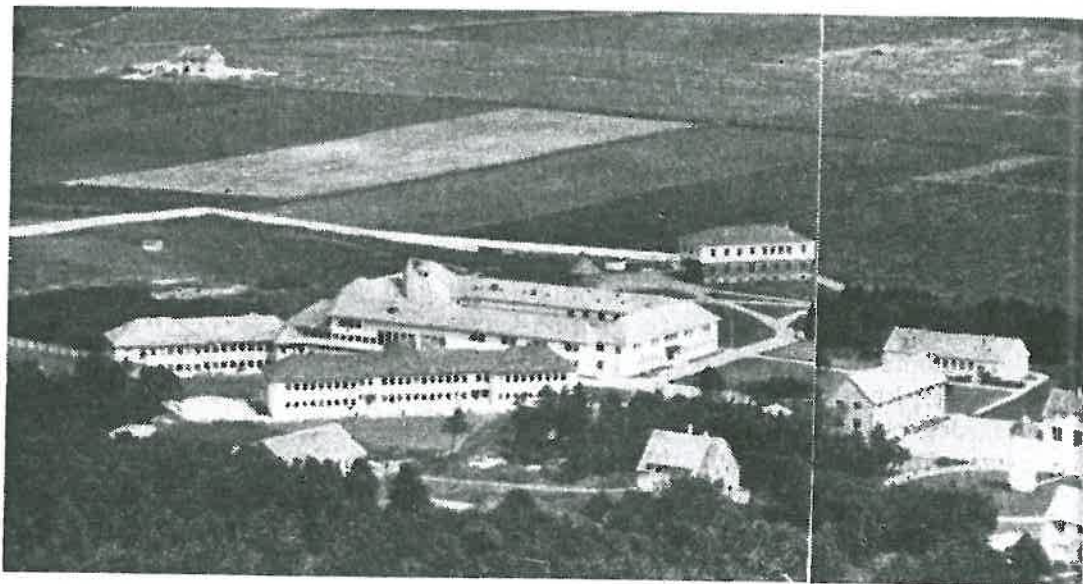
Bedriftsdiakonene har noe felles. De som driver sine egne hjem har spesielle interesser. Klokker-diakonene diskuterer «status» og er opptatt med det. Misjonær-diakonene drøfter felles oppgaver. Bestyrer-diakonene har sine spesielle områder. Det er nok av tilknytningspunkter i fellesskap. Men ut over gruppelinjer og faginteresser har vi den lykke å eie noe felles.

Når det gjelder arbeidsfellesskapet vil jeg først nevne Diakonforbundets Julehefte eller Diakonenes Julehefte som det hette i sin begynnelse. Når man tenker på det arbeid som broder Sigvart Tvedt og flere med ham, frivillig og ulønnet har nedlagt med dette hefte fra de tidligste år, så mener jeg det bør få en plass og takkes for i dette festskrift. Formålet med heftet var jo å gjøre diakonsaken kjent og skaffe midler i forbunds-

kassen. Men et julehefte skal også selges, — og da som nå må det gjøres i et arbeidsfellesskap. Nå som før må vi se vår kjærlighetsplikt her og løfte i flokk. Det samme gjelder salg av brevmerker og vervingen av Diakonforbundets venner. Slike tjenesteærender som det kan være krevende å gå mange ganger, er like mye verd som det som ruver i menneskets omdømme. Det en ofrer for i fellesskap, det binder sammen.

Nærland

I 1939 ble Landsmøtet holdt i Stavanger. Den 14. august samlet så deltagerne seg på Nærland. Kjøpet av denne eiendommen var nå brakt i orden. Nærlandheimen fikk sin første vigsel ved Guds ord og bønn. — Hva Nærlandheimen etter krigen har betydd for Broderforbundet kan vel neppe vurderes høyt nok. Diakonene ble opptatt med noe utenfor sin egen sirkel og samlet seg om en stor sak: å reise et hensiktsmessig og godt hjem for de laverestående åndssvake. Enighet gir stor styrke og Gud har i sannhet latt Broderforbundet vokse til et stort tre. I samarbeid med Diakonforbundet har forstander Ådne Steensnæs ledet ombyggingen av dette sted. Det ble mer enn vi hadde turde håpe. Vi takker også myndighetene v/ Helsedirektoratet for god forståelse og hjelp. Ekspansjonen på Nærland er i sannhet eventyrlig.

Sekreteriatet :

Som nevnt et annet sted i dette skriftet har opprettelse av sekretariatet i årene etter krigen også bidratt til å styrke arbeidsfelleskapet. Ved tallrike reiser har sekretærene Rekkebo og Ørn skapt kontakter og oppmuntret til enhet blant brødrene.

Landeskogen.

I perioden 1961/62 ble Diakonforbundet betrodd en ny stor oppgave. Staten fremsatte tilbud om å gi over et tidligere tuberkulosehjem til Diakonforbundet. Etter en del ominnredning og forhandlinger, ble tilbudet snart akseptert.

Landeskogen har nå plass for 137 pasienter. Som kjent ligger Landeskogen i Setesdalen og i jubileumsåret for forbundet bestyres det av Torrey Ullerø.

Røysumtunet.

Den 21. juni 1962 ble kjøpekontrakten til Røysum undertegnet. Det var en merkedag for Diakonforbundet. Tanken på å få bringe hjelp til de epileptisk syke hadde ligget latent i bevisstheden i mange år, ja kanskje helt fra den tid Solberg gård måtte overlates staten. Nå var ideen moden, den hadde fostret planen, — og da anledningen til å kjøpe Røysum til et hjem for epileptikere bød seg sa vi ja i tro til Gud. Den store restaurering og ombygging er nå på det aller nærmeste ferdig og pasientene har begynt å finne seg til rette. Hjemmet vil bli innviet senere i jubileumsåret. Vi er glade for at Arne Guttormsen har villet ta vervet som bestyrer, og vi tror hjemmet vil gå en lys fremtid i møte. Foreløpig er det «bare» plass til 25 pasienter, men stedet har

fremtiden foran seg. Og hvilke muligheter et slikt sted har kan bare de som har tro og syner øyne. Må Gud gi oss mye visdom og ledelse i denne sak.

Jeg har pekt på arbeidsfellesskapet som en glede og styrke for Diakonforbundet. Men Gud gi at det aldri må komme så langt at dette i seg selv er nok. Måtte det alltid kunne sies om oss: De holdt trolig fast ved apostlenes lære, ved samfunnet, ved brødsbrytelsen og ved bønnene. Det give Gud.

K. T.

HJELPEKASSEN

Diakonenes hjelpekasse ble stiftet 11. januar 1893 av tretten unge diakoner. De dannet en komité som utarbeidde statutter for Hjelpekassen, og dette forslag ble sendt Diakonhjemmets styre til godkjenning. Diakonhjemmets styre ikke bare godkjente forslaget, men gav det også sin varme anbefaling. Hjelpekassen trådte i funksjon 28. mars 1893, og formålet var å hjelpe de av brødrene som kom i økonomisk nød. Etter som årene gikk, ble det et stadig sterkere behov for en mer regelmessig hjelp, og fra 1925 var således diakoner over sytti år berettiget til et mindre årlig beløp. Pensjonsvilkårene i vårt samfunn har imidlertid forandret seg sterkt gjennom disse over sytti år, og det samme

behov som dengang, er ikke tilstede i dag. Og med den begrensede kapital som Hjelpekassen naturlig nok fikk, kunne ikke hjelpen svare til sin hensikt, når den således ble spredt for mye. Derfor vedtok generalforsamlingen i Hjelpekassen i 1963 å føre Hjelpekassen tilbake til sitt opprinnelige formål, og yte til dem som hadde fått et særlig behov for hjelp, uansett deres alder.

Utenom de diakoner som dannet Hjelpekassen, fikk elevene også adgang til å være medlemmer, men først etter deres første elevår. Senere er kun utdannede diakoner medlemsført, og medlemmene blir stående i Hjelpekassen i og med deres medlemsskap i Diakonforbundet.

NORDISK SAMARBEID

Så langt vi kjenner til, skjedde den første samling av diakoner med representanter fra land utenfor Norge, ved Det Norske Diakonhjemms 10-årsjubileum i år 1900. På Diakonhjemmets innbydelse til diakonirepresentanter i Sverige, kom forstander Widman og diakon Lönnerblad. I 1904, besøkte så den diakoniinteresserte finske presten O. Bäckström, Sverige for å gjøre seg kjent med svenske diakonfolk og deres arbeid. I 1914 besøkte svenske diakonifolk danske diakonkretser, og fra nå av ble det stadig livligere samkvem mellom de respektive forstandere for diakonskolene, og skolene imellom.

Da Det Norske Diakonhjem i 1927 hadde fått sitt elevhjem ferdig, sendte forstander Kobro ut innbydelse til representanter for den mannlige diakoni i Sverige, Danmark og Tyskland, og man satte hverandre stevne til den *første nordiske diakonkonferanse*. Man ble her enig om å avholde en nordisk diakonkonferanse hvert tredje år. Den andre nordiske diakonkonferanse ble holdt på Stora Sköndal i 1929, og tredje konferanse ble holdt i Aarhus, i 1930; på Kolonien Filadelfia i 1933, i Oslo 1935, og så var det Sveriges tur igjen i 1938. Nordiske diakonkonferanser ble så ikke avholdt før etter krigen, og den sjuende nordiske diakonkonferanse ble avholdt på Filadelfia i 1946. Ved Svenska

Diakonsällskapetets femtiårsjubileum i 1948 samlet en seg til den åttende konferanse, som tok opp spørsmål om å få istand et mer fast nordisk samarbeid. En komité til å fremme et forslag om et organ eller en organisasjonsform for Nordens diakoner, fikk her mandat til å legge frem sitt syn for den neste nordiske diakonkonferanse — den niende, som ble holdt på Diakonhjemmet i Oslo under Diakonhjemmets 60-årsjubileum i 1950. Under denne diakonkonferanse ble *Nordisk Diakonråd* stiftet. Diakonene er kollektivt tilsluttet Nordisk Diakonråd gjennom sine forbund. Både diakonskoler og forbund er medlemmer. Tilsluttet er: Finska Diakonbrödraförbundet, Indre Missions Diakonhøjskoles Broderforbund, Kolonien Filadelfias Broderforbund, Svenska Diakonförbundet, Svenska Pastorsdiakonförbundet, De Norske Diakoners Broderforbund, Det Norske Diakonhjem, Oslo, Indre Missions Diakonhøjskole, Aarhus, Kolonien Filadelfias Diakonskole, Dianalund, Svenska Diakonanstalten Stora Sköndal, Stockholm.

Nordisk Diakonråd er et samarbeidsorgan mellom skoler og diakonforbund i Norden, og har satt seg som mål å arbeide for diakoniens fremme i de nordiske land, i andre land ellers og i misjonslandene.

ET SAMLENDE SYMBOL

Et eget diakonmerke var en sak som meget tidlig kom opp for de norske diakoner, antagelig foranlediget av at en del menn skiltet med diakontittel uten grunn, og med sin oppførsel brakte diakonene vanry. Merket, som er kalt malteserkorset, skriver seg fra 1898, da det ble bestemt at en skulle gå til en fagmann for å få laget et merke i sølv og emalje. Hvorfor nettopp dette merket ble valgt, hadde sine bestemte grunner. Det var nemlig det merket som johanniterne, eller *malteserridderne* som de senere ble kalt, bar på sin venstre skulder. Johanniterne tok sitt navn etter apostelen Johannes, idet de så denne kjærlighetens apostel som sitt forbilde. De var opprinnelig normanniske munkar som opprettet kloster og hospital i Jerusalem til minne om Johannes. Det skjedde litt før år 1000. Johanniterne hadde som oppgave å forpleie syke, fattige og mishandlede pilegrimer.

Barmhjertighetstjenesten ble altså deres eneste oppgave. Imidlertid gikk det med dem, som det gikk med den katolske kirke: den fikk stor makt og rikdom. I tidens løp gikk det imidlertid tilbake med johanniternes makt og innflytelse, og de måtte forlate det ene sted etter det annet. Slik gikk veien fra Palestina til Rhodos, fra Rhodos til Malta, fra Malta til Rom. Det er oppholdet på Malta som har gitt ridderne deres navn.

Bemerkelsesverdig er det å tenke på at denne gamle, mektige ridderorden, som begynte med barmhjertighetsarbeidet som sin eneste oppgave, ut fra et kristent nestekjærlighetssynspunkt, den har igjen vendt tilbake til sitt utgangspunkt. Johanniterne vil nemlig nå kun være til hjelp for fattige og syke. De har sitt sete i Rom, og de har faktisk verdens minste stat, «Sovrano Militare Malta», og området deres ligger på Aventinhøyden.

PUBLIKASJONER

om den mannlige diakoni

Det sier seg selv at behovet for å bringe diakonsaken til almenhetens kjennskap gjennom trykksaker, har vært tilstede for Diakonhjemmet og diakonsaken fra første stund. Det beskjedne tilskudd av slike skrifter, tyder nok delvis på diakonenes uvilje mot å tale for mye om seg selv. Men en del er det da som er brakt fram.

Fra Diakonhjemmet ble det fra 1898 sendt ut et organ som var tenkt som fellesorgan for diakonien, det ble kalt «Hjælp». Det fortsatte å komme ut et par år, men måtte så gå inn. Tiden var ikke inne for en slik samling om et organ for kvinnelig og mannlige barmhjertighetsgjerning. Litt etter århundreskiftet begynte så «Hilsen fra Diakonhjemmet» å komme ut, og det har fortsatt til i dag. «Hilsen fra Diakonhjemmet» hadde fra først av til oppgave å holde diakonene i kontakt med Diakonhjemmet etter deres utdanning, orientere dem om ledige stillinger, og gi dem innbyrdes kontakt. Etter at «Medlemsbladet» begynte å komme, overtok dette de sistnevnte oppgaver. Endelig har bladet alltid hatt en side utad, nemlig ved at det blir sendt til alle landets sokneprester, og tanken med det var å gjøre diakonien kjent i me-

nighetene gjennom orienteringen til prestene. «Hilsen fra Diakonhjemmet» har i alle år brakt nytt fra utdannelsen av diakonene, pekt på aktuelle oppgaver og tatt opp prinsipielle diakoniproblemer til debatt, og brakt stoff fra arbeidsfeltene hjemme og ute. Utenom det å være en hilsen fra Diakonhjemmet til landets diakoner og prester, burde dette blad hatt en langt større leserets og utbredelse blant det arbeidende kristenfolk.

Diakonforbundets julehefte begynte å komme ut fra 1922 etter initiativ fra noen få diakoner, og forsåvidt var det bare et privat initiativ fra først av, for å gjøre diakonsaken kjent, og hjelpe Diakonforbundet i dets arbeid. Siden har Diakonforbundet formelt overtatt utgivelsen, og mange tusen hefter blir spredt ut over landet hvert år. Juleheftet har hatt to siktepunkt: for det første å virke som inntektskilde for diakonenes sosiale arbeid, og for det andre å tjene som opplysningsorgan for den mannlige diakoni i Norge. Juleheftet har fra år til annet brakt stoff fra diakonenes tjeneste, her hjemme, såvel som fra deres tjeneste ute, i sjømannsmisjonen og i misjonsarbeidet for øvrig, eller andre tjenestegrener.

Diakonene har siden 1927 hatt sitt «medlemsblad», som har knyttet diakonene sammen som aldri tidligere, da man bare hadde hektograferte brev å støtte seg til. På en rekke områder innenfor faglige og diakonale spørsmål har Medlemsbladet vært et meddelelsesorgan diakonene imellom. Uten

Medlemsbladet ville Diakonforbundet ikke kunnet inneha sin nåværende funksjon innad, som utad i de samfunnsmessige oppgaver.

Av trykte skrifter er det kommet ut et femtiårs- og et sekstiårs-skrift for Diakonhjemmet, og Th. Norseth's «Innføring i tjenesten» og «Den mannlige Diakoni».

Ut i Tjenesten

Etter kongelig forordning av 1536 skulle degnene, eller *kirkesangerne* — klokkerne — under vise barna i kristendom. De har siden dengang i mange år utført et stort arbeid som katekister, og er opphavet til den moderne lærerstand. Fra 1765 skulle degnen — som er en forvanskning av ordet *diakon* — kunne lese en preken eller andakt fra kordøren i kirken, når presten hadde forfall. Degneinstitusjonen som vi kunne kalle den, ble dog etterhvert redusert i betydning og funksjon, og det var den kjente stiftsprost Gustav Jensen, som henledet oppmerksomheten på dens forfall.

Gustav Jensen skriver i 1878 i *Luthersk Kirketidende* en artikkel som han kalte: *Om diakonatet*. Han skriver her om de forskjellige kirkens tjenester, og går særlig inn på diakonatet, barmhjertighetens tjeneste. Han viser ikke særlig stor velvilje for klokkerinstitu-

sjonen som den da var. Men han streifer straks tanken på hvordan det kunne være, hvordan kirkens legmannsstillinger kunne utnyttes. I større byer mente han klokkerstillingen måtte kunne bli en oppgave for troende menn. De kunne ta del i mange slags barmhjertighetsarbeid, og han nevnte spesielt fattigforsorgen. Det er en skam for kirken, sa Gustav Jensen, at den ikke har maktet, eller ikke villet ta denne tjeneste opp.

Interessen for klokkerarbeidet har i de senere år, fra de tidligste 1880-år, vært stadig stigende, både i positiv som i negativ retning. I 1883 bringer *Luthersk Ukeskrift* en artikkel av biskop Skaar, hvor det fremsettes et «forslag til lov om ansettelse av diakoner». I forslaget nevnes det at «ingen gjeldende bestemmelser skal være til hinder for at en mann som ikke har teologisk utdannelse, skal kunne bli beskikket av biskopen til

diakon for å fremme Guds ord i menigheten, hvis presten ønsker en slik medhjelp». Biskop Skaar tenkte seg altså en diakonstilling som utnyttet de lege frivillige krefter i menigheten, og hans «diakonitanke» hadde derfor tyngdepunktet i sjelesorg og forkynnelse, mens Gustav Jensen hevdet barmhjertighetens tjeneste som vesentlig innhold, uten dermed å fornekte forkynnelse oppgave.

I 1886 viser en redaksjonsartikkel i Luthersk Kirketidende at interessen for klokkerinstitusjonen holder på å bryte seg vei: den kristne klokke skal kunne bygge opp et diakonat — han skal være med i det frivillige menighetsarbeide. Artikkelen går i favør av klokkerinstitusjonen, og kombinasjonen «lærer og klokke», var etter redaktørens mening vel anvendelig.

Vi har oppholdt oss så lenge ved klokkerstillingenes tidligere historie, dels for å vise at klokkerstillingene var under debatt før diakonene trådte inn i bildet, dels for å vise at stillingene ble ansett modne for revisjon eller opphør. Endelig var klokkerstillingene av Diakonhjemmets ledelse fra først av ansett som et godt springbrett for diakonene til å tre inn i en menighetstjeneste. Klokkestillingene har vært gjenstand for sterk debatt også i vårt århundre, en landsomfattende avstemning i kommunestyrene ble til og med avholdt for å avgjøre deres skjebne. Uten diakonenes tjeneste i slike stillinger, ville neppe stillingene

blitt beholdt, idet den verdifulle tjeneste som en rekke diakoner gjorde i dem, gav utslaget da saken var oppe i Stortinget i mellomkrigsårene.

Blant diakonene har det alltid vært røster som har talt for en sterk diakoni i kirkens, eller menighetens regi, og at klokkestillinger som en ordnet institusjon var meget verdifull med hensyn til en utbygging av tjenesten til et kirkens diakonat. Fremtiden vil vel også vise, at *tradisjon* ikke vil være nok for å beholde klokkestillinger, slik teologer i sin tid hevdet, og at de bør utvikles og omordnes, så de kan være i takt med tidens behov for menigheten.

Etterhvert er det også blitt mulig å opprette rene menighetsdiakonstillinger i en rekke menigheter, og diakoner som er tilsatt i slike stillinger, har nok en friere stilling i sitt arbeidsopplegg, enn tilfellet er for klokke diakonene. Diakonien i våre menigheter har engasjert diakoniens og kirkens folk til planlegging og arbeid for en ordnet menighetstjeneste ved siden av forkynnelsestjeneste.

I det halvt århundre og ennå mer har norske diakoner vært representert i forskjellige norske misjonsgrener, og det er tilmed et etter forholdene stort antall diakoner som har hatt sin tjeneste i misjonsselskapene. Men det skapes ikke almen oppmerksomhet omkring en misjonærs virke, og når dertil kommer at diakonene i misjonsarbeidet vesentlig har hatt en nokså tilbaketrukket plass, da er

det ikke underlig at mange knapt vet om norske diakoners misjonsinnsats.

Så tidlig som i 1893 kom Håkon Larsen *Thuve* ut til Madagaskar for som vikar å bestyre en av misjonens praktiske skoler. Nesten samtidig reiste den første diakon ut i Sjømannsmisjonens tjeneste. Et 40-tall diakoner har gjort tjeneste i Sjømannsmisjonen hittil. Ikke så få har gjort tjeneste i Det Norske Misjonsselskap og Santalmisjonen — over tjue til sammen. Ellers har diakoner gjort tjeneste i Misjonssambandet, Tibetmisjonen, Israelmisjonen og Misjonsalliansen, foruten da i misjonsoppgaver i hjemlandet i indremisjon og Finnemisjon.

En enkelt norsk diakon, Edin C. *Alfsen*, fra 1922 i mange år i Misjonsalliansens tjeneste, dannet Tibetmisjonen for å ta opp arbeid blant tibetanerne. Da dette etter hvert viste seg å bli ugjennomførlig, tok *Alfsen* initiativet til å få istand misjonsarbeid i Malaysia. Malaysia-misjonen, som han kaller den, har hatt virke der siden 1959. Misjonen har støtte fra venner i Norge og U.S.A.

Etter diakonenes utdanning er det naturlig å søke etter dem i barmhjertighetsarbeidet, mer enn i forkynnergjerningen der ute. Enhver misjonær må nok være en barmhjertighetstjener, slik forholdene ligger an i misjonslandene, men der er det også tale om en arbeidsdeling mellom håndens og forkynnelsestjeneste. De enkelte misjonsselskaper har også mer eller

Fra arbeidet blant spedalske.

mindre vært preget av legemisjonsarbeidet. Det er særlig diakonenes tjeneste i blinde-, døve- og spedalskearbeidet i Kina, India og Afrika som fortjener å minnes.

Gjennom en syttiårsperiode, altså 1893—1963, har således over 70 diakoner gjort tjeneste i de fleste misjonsgrener i vårt land.

Allerde *Wichern* interesserte seg sterkt for feltdiakoni, og for at diakonene skulle tre inn i denne barmhjertighetsoppgave. Gjennom årene har også tyske diakoner gjort en ikke liten innsats blant de sårede, og tallet på tyske diakoner er derfor gjennom de to verdenskriger betydelig redusert.

Med en lite utbygget sanitets-tjeneste i Norge, ble det allerede under første verdenskrig stilt spørsmål til diakonene om å få dem inn i sanitetstjenesten. Det ble likevel bare noen få diakoner som dengang fikk gjøre en tjeneste, og siden, under borgerkrigen i Spania og under det italienske an-

grepet på Etiopia i mellomkrigs-årene, var norske diakoner med i sanitetstjenesten. Men det er først etter siste krig at det har vært tallrike diakoner i den militære sanitetstjeneste.

Man hadde tidligere bare tilfeldig utnyttet diakonene og den utdannelse de hadde, for det militære sanitet. Dette gjaldt også delvis under tysklandsbrigadens tjeneste, og diakonene hadde faktisk vanskelig for å bli anerkjent som fagfolk på sitt område, hos de militære myndigheter.

Da så Korea-krigen brøt ut, ble det behov for et lett feltsykehus i Korea, og dette lette feltsykehus ble det nordmenns oppgave å sette opp. Sykehuset fikk først en prøveoppsetting i Japan, og siden på høsten 1951, ble feltsykehuset oppsatt nær frontlinjen i Korea. I de innpå fire år som Koreasykehuset var i funksjon, gjorde 22 norske diakoner tjeneste der.

Erfaringene fra Korea gjorde at det mellom diakonenes kontakter og de militære myndigheter etterhånden oppstod en viss forhandlingskontakt, og *Diakonforbundets militærkomité* ble derfor bindeledet mellom dem som ble kalt inn, eller meldte seg til tjeneste, og de militære myndigheter som stod for oppsetting og utsendelse av personell til det militære feltsykehus i F.N.'s regi i *Gaza*. Tjenesten ved sykehuset i *Gaza* ble fordelt på puljer som fikk et halvt års tjeneste hver. Diakonenes antall i hver pulje var vanligvis 6, og flere av dem gjorde tjeneste der nede

flere ganger. I alt har ca. 70 diakoner hatt tjeneste i Midt-Østen i tidsrommet 1956—63. Fra 1963 ble ansvaret for feltsykehuset lagt til en annen nasjon.

Ettersom det bare er en begrenset del av diakonene som kan tas ut til sanitetstjeneste, og de norske diakoner bare teller omkring fire hundre i aktiv tjeneste, iberegnet de mange som står i forskjellig tjeneste i utlandet, er denne sanitetstjeneste gjennom tolv år fordelt på over hundre diakoner, et prosentvis nokså høyt tall.

Etter Korea-krigen eksisterte enorme nødstilstander i Korea, og dette kalte på mennesker som så nøden og var villige til å gjøre noe for å avhjelpe den. Det ble til at nordmenn som hadde gjort tjeneste ved feltsykehuset, dannet Norsk Koreaforening, og foreningen har gjennom en årrekke formidlet mange penger til hjelpetiltak for koreanerne. Det er særlig det som er gjort for barna, som skal nevnes. Diakon Godtfred Rekkebo og frue ble Korea-foreningens utsendinger, og under deres ledelse er det vokst opp et barnesykehus med 70 senger i Han No, en poliklinikk og et rekreasjonshjem, og endelig er det bygget et barnesykehus i Mok Po, som også har 70 senger. Alt dette er skjedd i en 7-årsperiode, siden arbeidet begynte i 1955.

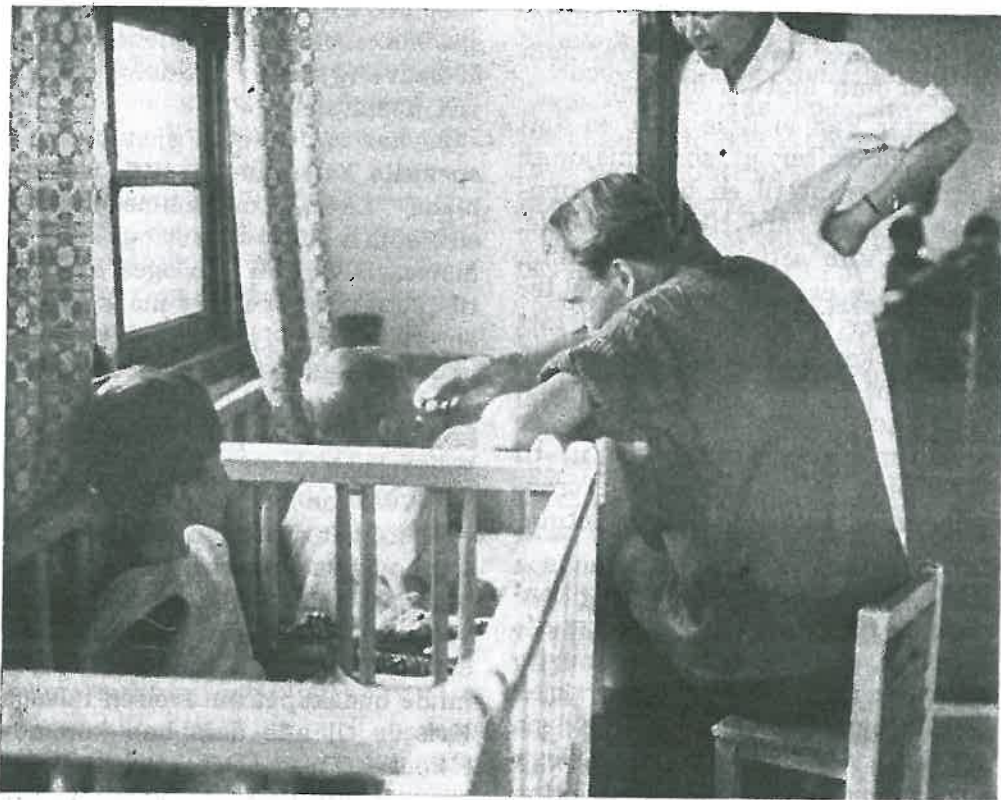
Den sterke utvikling som i de senere år har foregått i den sosiale sektor, har ført en rekke diakoner inn i mange forskjellige oppgaver i den sosiale omsorg. Ved utbyg-

gingen av eldreomsorgen er mange diakoner gått inn i arbeidet for de eldre ved gamle- og pleiehjem, og en del diakoner har også bygget egne hjem for pleie av sinnslidende.

Den sterke industrialisering har også ført til at bedrifter har fått behov for sykepleiere ved siden av legetjenesten, og det finnes en rekke diakoner som gjør tjeneste ved større bedrifter.

Til sjøs har også diakonene latt seg finne, nemlig ved at en del diakoner har vært ute under hvalfangstsesongen og ved fisket langs vår kyst og ved Grønland.

Diakonenes virkefelt har ikke på langt nær latt seg dekke. Dette sterkt økte behov for diakoner, må man regne med vil bli møtt på en mere effektiv måte i fremtiden, etter den siste store utbygging ved Diakonhjemmet. *H. M.*

Tjeneste i fremmed land.

MANGE OPPGAVER, ÉN TJENESTE

Diakonens arbeide som misjonær kan være like mangfoldig og vekslende som diakonens arbeide kan være det i hjemlandet.

Skal en diakon reise ut til misjonsmarken, må han, i likhet med de andre misjonærene, være forbedret på, og villig til, å bli plassert der hvor misjonsmarkens konferanser mener de har bruk for ham og tror han kan bli brukt.

Derfor kan vi ikke si at en diakon som reiser ut som misjonær bare reiser ut til en bestemt oppgave, f. eks. bare til sykearbeide, og ikke kan settes til andre ting.

Kanskje er der byggeprosjekter som ligger og venter på å bli tatt opp, og kanskje er der andre ting som venter på å bli løst. Da kan en diakon, så vel som en av de andre misjonærene, bli tatt ut til disse oppgavene, dersom konferansen mener at han har forutsetninger til å klare dem.

Vi har således mange, ja kanskje de fleste diakoner i misjonens tjeneste, som i større eller mindre grad har måttet ta fatt på forskjellige byggeoppgaver i løpet av sin misjonærtid. Det kan være anlegg av en ny misjonsstasjon, bygging av bibel-, preste- eller andre skoler, hospitaler, spedalskekolonier osv.

Andre har forutsetninger for å ta seg av den forretningsmessige del av arbeidet på en misjonsmark. Vi har flere som har arbeidet og arbeider som kasserere og forretningsførere på den misjonsmarken hvor de er plassert.

Noen får som oppgave å styre et hospital, en blinde- eller døveskole, spedalskekolonier, barneheimer o. l. Andre igjen får spesialoppgaver ved hospitalene.

Så har vi dem som gjennom sitt spesielle kall kan få sitt arbeide blant f. eks. muhammedanerne, slik som i India og nå også i Kamerun. Diakonen kan også bli satt til distriktsstyrere og må kanskje spesielt ta fatt i nybrottsdistrikter, hvor en mener at han med sin utdannelse best kan få den første kontakten med folket der, gjennom sykearbeidet, og på den måten bane vei for evangeliet.

Men hvor diakonen enn blir plassert, og hva slags arbeide han enn blir satt til, må hans mål alltid være, enten det blir gjennom håndens eller ordets tjeneste, å formidle budskapet om frelsen i Jesus Kristus til alle dem han kommer i kontakt med. Det er det vi er satt til alle sammen, enten vi får vår oppgave her hjemme eller det blir der ute i Afrika og Asia.

Gunnar Gahnstrøm.

BEDRIFTSDIAKONEN

Et av de områder innen diakonien som kan tenkes å være lite kjent er vel bedriftsdiakonens arbeidsplass. Vel har diakoner helt fra den første tid vært ansatt ved anlegg, deltatt på hvalfangst o. l., men bedriftsdiakontjenesten i den form vi har i dag er av forholdsvis ny dato.

Denne tjeneste henger nøye sammen med bedriftslegeordningen som i de siste 10—20 år har hatt en rivende utvikling her i landet.

Ved Eidanger Salpeterfabriker ble starten gjort i 1938 med ansettelse av 1 diakon. Siden har det utviklet seg til det det er i dag — en helseavdeling med 21 ansatte. Av dette personale er 3 leger i fulltidsstilling, 1 deltidsløse, 6 diakoner, 2 sykepleiersker, 1 fysioterapeut, 1 helsekontrollør, 2 stenografer, 3 kontordamer og 2 ordningsmenn.

Det er ikke her mulig å komme nærmere inn på den enkeltes gjøremål, så det skal bare kort nevnes noen av de oppgaver en har å gjøre med.

Helseavdelingens oppgave er å ta vare på de ansattes helse, søke å bedre og styrke den og forebygge sykdom og ulykker. Dette arbeid kan deles inn i 3 hovedgrupper, nemlig: 1. Forebyggende helsearbeid, 2. Konstruktivt helsearbeid og 3. Sosial virksomhet.

Under gruppe 1 hører legeundersøkelse av nye arbeidssøkere og

undersøkelse av alle ansatte (ca. 6000). Disse undersøkelser går — foruten undersøkelse av lege — fra diakonenes side ut på måling og veiing. urinundersøkelse, blodprøve til hæmoglobin, senkningsreaksjon og MKR II, videre skjerm-bilde- og pirquetundersøkelse. De som det blir funnet noe patologisk ved, blir innkalt til ny kontroll, eller henvist til sin vanlige lege, eventuelt spesialist eller innlagt i sykehus.

Foruten disse periodiske undersøkelser har man spesielle legeundersøkelser som tar sikte på å føre nøye kontroll med folk som har helsefarlig arbeid (bly, kvikksølv, asbestose, gass, hudlidelser osv).

Hjerte-karrundersøkelser følger også de vanlige undersøkelser, og elektrokardiogrammer og kolesterolprøver tas etter en bestemt rutine.

Larmspørsmålet er viet stor oppmerksomhet både fra Helseavdelingens og Bedriftens side, og larmsonene er kartlagt. De som er utsatt for larm blir hørselundersøkt (audiogram) og må bruke hørselvern.

Til forebyggende helsearbeid hører også miljøundersøkelser, generell hygiene og yrkeshygiene (inspeksjoner o. l.).

Under gruppe 2: Konstruktivt helsearbeid hører helseopplysning, rådgivning og konsultativ virksom-

het der de ansatte kan få legge frem sine problemer av nær sagt enhver art, det være seg helse-spørsmål, arbeidsproblemer eller problemer av mer privat karakter. Det må understrekes at alle i Helseavdelingen har taushetsplikt.

Til konstruktivt helsearbeid hører også spesiell behandling. Helseavdelingen har en meget godt utstyrt poliklinikk hvor man daglig tar seg av skader av enhver art, samt en rekke spesielle yrkessykdommer. Skader som ikke medfører sykmelding blir behandlet her, større skader sendes til sykehuset.

Gass er en forholdsvis hyppig årsak til skade, og her finnes et komplett surstoffanlegg til behandling av disse. Gass-skadede blir nøye kontrollert også etter surstoffbehandlingen (lungefunksjonsprøver).

Diakonene deltar forøvrig en god del i undervisning i bedriften (bedriftsskole, opplæring av og øvelser med beredskapsstyrken, industrivern, verneombud o. l.). Det undervises i helse, hygiene og førstehjelp.

Gruppe 3: Sosial virksomhet omfatter Hjelpesykekasse, pensjons-spørsmål, husmorundersøkelse, husmorvikarordning, alkoholistomsorg. Det vil føre for langt å komme nærmere inn på de enkelte ledd i denne virksomhet, en må dog nevne alkoholistomsorgen som her ved bedriften er ganske omfattende. Blant så mange mennesker vil det alltid være noen som har alkoholproblemer, og Helseavdelingen forsøker å ta seg av disse fol-

kene etter beste evne. Det legges an på å holde stadig kontakt med den enkelte, og for manges vedkommende er også medisinsk behandling sterkt med i bildet. Ved å stille seg under Helseavdelingens kontroll er det mange som har unngått oppsigelse, og en må få tro at mange hjem også derved er blitt reddet. Det er en glede å se når arbeidet lykkes, men skuffelsene finnes også.

Når det gjelder sosial virksomhet må en også få nevne sykebesøk, der diakonene etter tur besøker de av bedriftens folk som ligger på sykehus.

Helseavdelingen interesserer seg også sterkt for arbeidsfysiologi (bioteknologi) som går ut på å tilpasse de forskjellige arbeidsoperasjoner til mennesket. Dette betinger en nær kontakt og samarbeid med bedriftens tekniske personale.

Som et ledd i å begrense sykefraværet har rekonvalesentverkstedet kommet istand. Her kan de som har vært syke eller skadet smått og pent trene seg opp igjen til å overta sitt vanlige arbeid (attføring).

En ser at Helseavdelingens oppgaver er mange og forskjellige og derved blir også diakonenes arbeid mangeartet og en kommer i kontakt med mange mennesker. Det en kanskje kunne trenge var mer tid til samtale med den enkelte. Jeg tror det ville ha betydning både for oss selv og for dem vi fikk snakke med.

William Pettersen.

DIAKONFORBUNDETS ADMINISTRASJON

Grunnleggende år

1890–1915

Diakonforbundet er egentlig like gammelt som Diakonhjemmet, og kunne forsåvidt feire 75 års jubileum sammen med dette. Men det var fra først av ingen selvstendig organisasjon og beholdt dette preg i 25 år, inntil 1915.

Gamlegården Steinerud.

Det fremgår av opptagelsesbetingelsene ved Diakonhjemmet fra 1890, at diakonene skulle forenes i et broderforbund. Opptagelsen i dette skjedde allerede ved opptagelsen som fast elev etter et halvt års prøvetid. Og forbundet ble betegnet som «Det Norske Diakonhjems Broderforbund». Det administrertes av Diakonhjemmets styre med forstanderen som leder. Det holdtes i denne tiden 2 diakonkonferanser eller «broderkonferanser», nemlig i 1900 og i 1910.

I denne tiden ble den første

«diakonforening» dannet. Det var eldre diakoner i Oslo som dannet denne foreningen i 1907. Under diakonkonferansen i 1910 fikk «et forslag om alminnelig tilslutning til Diakonforeningen de tilstedeværende diakoners bifall» (sitat fra 25 års beretningen).

Vi møter her det første spirende tiltak til organisasjon av diakonene. Og med dette ble det arbeidet videre de kommende år til det nådde klimaks i 1915.

Tanken om en selvstendigjøselse av Diakonforbundet — som en egen organisasjon hvor administrasjonen ble overtatt av diakonene, kom altså ikke brått. Det var hos oss og under våre forhold en naturlig utvikling.

1915–1945

Sommeren 1915 feiret Diakonhjemmet sitt 25 års jubileum. Samtidig ble den 3. norske diakonkonferanse holdt. På denne konferanse ble Broderforbundets organisasjon hovedemnet. Det ble enstemmig vedtatt å organisere forbundet, som nå fikk navnet: «De Norske Diakoners Broderforbund», og administrasjonen ble overtatt av diakonene.

Av statuttene som ble vedtatt

for forbundets administrasjon og virksomhet går det frem (§ 3) at det skulle administreres av et styre på 5 medlemmer, 4 valgt av generalforsamlingen og en av Diakonhjemmets styre. Som Diakonhjemmets medlem har siden alltid forstanderen vært valgt. Formannen velges ved særskilt valg.

I brev av 14. oktober samme år godkjente Diakonhjemmets styre forbundets organisasjon og selvstendighet.

I 16 år stod bestemmelsen om styremedlemmenes antall urørt. Da ble det vedtatt på generalforsamlingen i Sarpsborg i 1931 å utvide antallet til 9. For å forenkle administrasjonen ble det samtidig vedtatt at generalforsamlingen velger 5 av styrets medlemmer, inklusive forstanderen til et «forretningsutvalg», senere kalt «arbeidsutvalget».

Viseformann, sekretær og kasserer er helt fra først av blitt valgt av og blant styrets medlemmer.

I slutten av 30-årene og begynnelsen av 40-årene gjorde det seg blant diakonene gjeldende en større interesse for forbundet og dets virksomhet etter at denne en tid hadde vært minimal. Under sammenkomster og mann og mann imellom var forbundet og dets organisasjon og administrasjon i søkelyset. Det vidnet om vår!

Det ble blant annet anket over at desentralisasjon preget forbundet. De to yrkesgrupper, klokkergruppen og anstaltsdiakonenes forening opptrådte hver for seg utadtil når det gjaldt å vareta sine medlem-

mers tarv. De gjorde hver på sitt område en god innsats, men ble som et forbund innen forbundet. I det hele gjorde det seg gjeldende et behov for sentralisasjon og for styrkelse av forbundsstyret. Det måtte mer bli forbundets administrative organ.

Likeså var forholdet til elevene sterkt fremme i diskusjonen. Forbundet våknet til forståelse av at det også hadde ansvar for sine fremtidige medlemmer.

Også andre ting i forbindelse med forbundets organisasjon og administrasjon var fremme i debatten.

Under generalforsamlingen i 1941 ble emnet om «Vårt forbunds organisasjon» behandlet. Disse ting ble her tatt frem både i foredrag og i samtale. Det viste seg å være både behov og ønske for en nyorientering. Resultatet av forhandlingene ble at det ble oppnevnt et utvalg (lovutvalget av 1941) til å arbeide videre med saken og legge frem et forslag til neste landsmøte. Utvalget var ferdig med sitt «Forslag til ny lov» i 1942. Neste generalforsamling som skulle holdes i 1943 måtte på grunn av krigen innstilles. Først i 1945, da krigen var slutt, kunne forbundsstyret kalle sammmentilgeneralforsamling. Her ble det nye lovforslag lagt frem til behandling etter at det på forhånd var sendt alle forbundets medlemmer.

1945–1965

Den «lov» som ble vedtatt på generalforsamlingen 1945, og som

avløste de tidligere «statutter» inneholdt flere nye ting. Helt nytt og mest iøynefallende var opprettelsen av et *Diakonråd*. Utvalget satte store forhåpninger til denne nyskapingen. Det skulle bl. a. — for å nevne det viktigste — avløse arbeidsutvalget, men «få et langt videre mandat». Det var forutsetningen at diakonrådet eller de diakoner rådet kalte «skulle delta under diakonvigslen med håndpåleggelse». De oppgaver overfor eleven som er nevnt i § 2 var det meningen at rådet skulle ta seg av.

Forslaget om diakonrådet ble vedtatt, og det fikk sin selvstendige stilling, men kom ikke til å avløse arbeidsutvalget, som ble beholdt. Det er 20 år siden denne lov ble vedtatt, men ennå har intet medlem av rådet deltatt ved noen diakonvigsel. Etter at forbundet fikk sin sekretær har de oppgaver som var tiltenkt rådet overfor elevene naturlig nok falt i sekretærens lodd å ta seg av.

Også nærmere kontakt med Diakonhjemmet var det meningen Diakonrådet skulle formidle (§ 6), «Diakonrådets oppgaver».

Det ser ut til at diakonrådet ikke har svart til forventningene og det man håpet da det ble opprettet. Det er med tiden blitt overflødig og tynger administrasjonen. Dets oppgaver kan formodentlig overtas av styre og sekretær. Og det er foreslått at det nå går ut av loven.

I sin grunngjeving til lovforslaget sier utvalget at det har «tilsiktet en sentralisering av arbei-

det». Dette skjer bl. a. at det blir tilsatt én kasserer (Hjelpekassen og forbundet hadde hver sin). Kontingenten innbetales samlet for Forbundet, Hjelpekassen og Medlemsbladet. Dette betydde en rasjonalisering. Dessuten nevner utvalget «tilsetting av forbundssekretær». Det var frimodig å ta denne bestemmelsen inn i loven (§ 3), da man ennå ingen sekretær hadde, og var opptatt med problemet om hvordan man skulle tilveiebringe hans lønn. Men saken — som nå hadde vært drøftet i mange år — måtte snart få sin løsning.

Yrkesgruppene blir nå rådgivende overfor forbundet (§ 8). Virksomheten utetter skal formidles av landsstyret. Etter krigen er det kommet til 2 nye grupper, nemlig Bedriftsdiakonenes forening og Bestyrergruppen. Klokkergruppen og Anstaltsdiakonens forening er gått inn. De har gjort sin gjerning.

Hjelpekassen får nå sin plass i loven. Tidligere var den noe på siden av forbundet og hadde ingen plass i de gamle Statutter. Den blir nå regnet som «et ledd i Diakonforbundets virke». Kassens generalforsamling som tidligere ble holdt hvert år i Oslo (Diakonhjemmet) og som derfor nærmest samlet medlemmer i og i nærheten av hovedstaden, holdes nå i forbindelse med forbundets generalforsamling (§ 7).

Forbundsstyret endres til Landsstyre og generalforsamling til landsmøte. (Det riktige vil vel være å si: Landsmøte med generalforsamling.)

Det ligger i forholdenes natur at lover med tiden må endres. De må passes inn i nye situasjoner, og det som er foreldet, må fjernes. Det må være en god styringsplakat for den som skal styre, (administrere). Det er forståelig at den nåværende lov, som er 20 år gammel — med noen mindre endringer i årenes løp — trenger revisjon. Til landsmøtet 1965 foreligger det fra «Diakonforbundets lovkomité» (av 1964?) et forslag til revisjon.

I og med at Diakonforbundet har engasjert seg helt og aktivt i åndssvakeomsorgen og har opprettet Nærlandheimen, har det her påtatt seg en stor og krevende administrativ oppgave. Nærlandheimen administreres av disse instanser: Nærlandheimens styre, Diakonforbundets landsstyre, som er forstander for Nærlandheimen, og endelig Diakonforbundets landsmøte som skal godkjenne budsjettene.

Nærlandheimens styre oppnevnes av forstanderskapet for 4 år om gangen. Det består av 4 diakoner, 1 lege og 1 representant for Fylkeskomitéen i de tre fylker: Vest-Agder, Aust-Agder og Rogaland. Fylkeskomitéens representanter alternerer mellom fylkene i fireårsperioden. Hertil kommer en representant for Staten (sosialdepartementet). Formannen, som skal være en diakon, velges innenfor styret.

Landeskogen sanatorium er blitt hjem for åndssvake, og administreres av Diakonforbundet, ved et oppnevnt styre. Landsstyret er da forstanderskap både for Nærland-

heimen og Landeskogen med hjem.

Når det gjelder epileptikerhjemmet Røysum, som ennå er i sin vorden, er det meningen at det skal få den samme ordning, altså eget styre med landsstyret som forstanderskap, og landsmøtets godkjenning av budsjettene.

Lederne av disse institusjonene — forstanderne — ansettes av landsstyret og skal være diakoner.

Landsmøtet, som samtidig er forbundets generalforsamling, er forbundets øverste administrative organ med den myndighet og det arbeidsområde som er den tillagt i § 4. Men denne § dekker vel ikke lenger alle administrative oppgaver som hører inn under landsmøtet. (Jfr. f. eks. ovenfor: åndssvakeomsorgen.)

Også landsstyret har fått seg betydelige administrative oppgaver med årene. En naturlig følge av forbundets vekst og ekspansjon.

Diakonforbundet har i løpet av disse 50 år hatt 8 formenn. Disse er:

Anders Hulebak	1915—1921
Kristoffer Svendsen	1921—1931
Abraham Gundersen	1931—1933
Thore Fagereng	1933—1941
Thorleif Eriksen	1941—1947
Isak Mjanger	1947—1953
Ingvar Strøm	1953—1961
Asbjørn Hodne	1961

Etter mange års arbeid, ønsker og bønner kom forbundet endelig i 1947 såpass langt at det maktet å ansette en sekretær. I loven er han kalt «Forbundssekretær».

Hans tittel er nå «Landssekretær». Sekretæren må vel betegnes som krumtappen i forbundets administrasjon og øvrige virke.

Siden 1947 har forbundet hatt 3 sekretærer.

Disse er:

Godtfred Rekkebo	1947—1953
Eigil Ørn	1955—1964
Kjell Torkildsen	1964

Th. Eriksen.

Formenn i Diakonforbundet

Thorleif Eriksen
1941—1947.

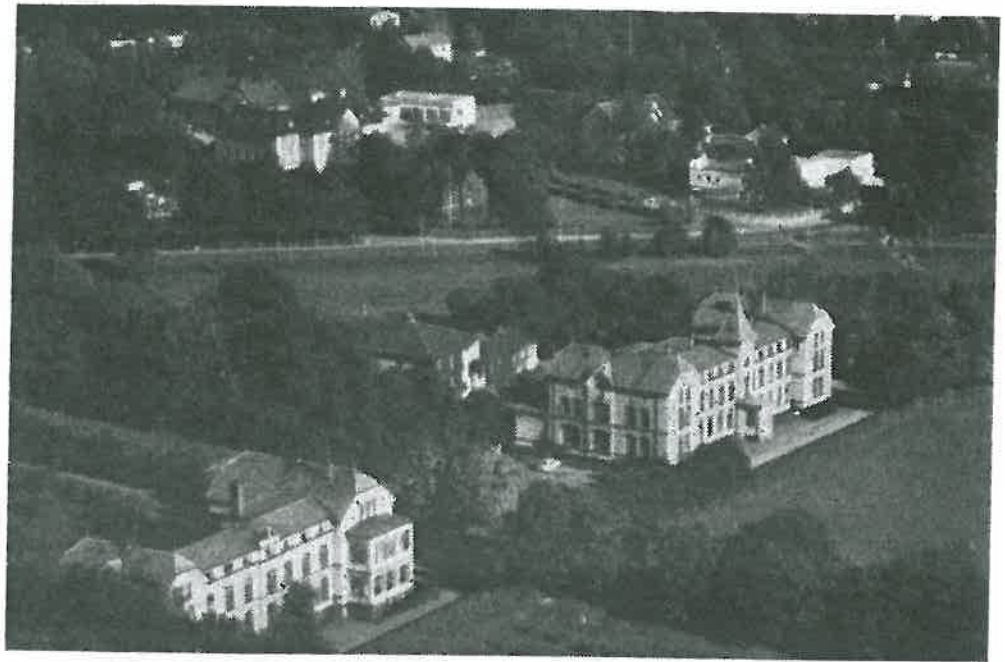
Isak Mjanger
1947—1953.

Ingvar Strøm
1953—1961.

Asbjørn Hodne
1961—

Diakonhjemmets sykehus 1900—1963.

Utgitt av Diakonforbundets sekretariat med bistand
av diakonene Harry Moen, Ivar Anmarkrud og
Torleif Eriksen.

AAS & WAHLS BOKTRYKKERI, OSLO

Det norske Diakonhjem
Skolenes hovedbibliotek